

Þriðjudaginn 23. febrúar 1993.

Nr. 72/1993. Sverrir Sigurjónsson

gegn

skilanefnd Verðbréfasjóðs Ávöxtunar hf.

Kærumál. Nauðungaruppboð. Úthlutun uppboðsandvirðis.
Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Hjörtur Torfason og Pétur Kr. Hafstein.

Sóknaraðili skaut máli þessu til Hæstaréttar með ódagsettri kæru, sem móttækin var í Héraðsdómi Reykjavíkur 5. febrúar 1993. Kærður er úrskurður héraðsdómsins frá 22. janúar sama ár. Kæran ásamt endurritum málgagna barst Hæstarétti 10. febrúar sama ár.

Sóknaraðili krefst þess, að hinum kærða úrskurði verði hrundið og sér úthlutað af uppboðsandvirði Smiðjustígs 13, Reykjavík, 1.058.108 krónum samkvæmt 3. veðrétti og 1.037.512 krónum samkvæmt 4. veðrétti, allt ásamt vöxtum og málskostnaði. Til vara krefst hann þess, að málskostnaður í héraði verði felldur niður eða lækkadur verulega. Í báðum tilvikum krefst hann kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst staðfestingar úrskurðarins og kærumálskostnaðar.

Sóknaraðili heldur því fram, að hann hafi greitt þær fjárhæðir, sem um er getið í kröfugerð hans, til að gæta réttmætra hagsmuna sinna. Hann heldur því fram, að fjárhæðum þessum hafi fylgt 3. og 4. veðréttur í húseigninni að Smiðjustíg 13. Hann hefur ekki sýnt fram á, að hann hafi eftir greiðslurnar átt að njóta sömu veðréttar og tilsvarandi veðskuldir höfðu notið. Ber því að staðfesta hinn kærða úrskurð.

Samkvæmt þessum úrslitum ber sóknaraðila að greiða 40.000 krónur í kærumálskostnað.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður skal vera óraskaður.

Sóknaraðili, Sverrir Sigurjónsson, greiði varnaraðila, skilanefnd Verðbréfasjóðs Ávöxtunar hf., 40.000 krónur í kærumálskostnað.

S é r a t k v æ ð i

Hjartar Torfasonar hæstaréttardómara.

Sóknaraðila hefur ekki tekist að tryggja sér afhendingu eða framsal á tryggingarbréfi Búnaðarbanka Íslands með 4. veðrétti í fasteigninni Smiðjustíg 13, þótt vandfundnar séu ástæður til þess af hálfu bankans að halda bréfinu fyrir greiðanda að skuldum fasteignareigandans. Ber að hafna kröfu sóknaraðila varðandi þann veðrétt, eins og gert er í hinum kærða úrskurði. Hins vegar verður sóknaraðili eftir atvikum talinn hafa sýnt nægilega fram á, að hann eigi tilkall til greiðslu af uppboðsandvirði fasteignarinnar í skjóli tryggingarbréfs Jónasar Sigurðssonar á 3. veðrétti, vegna uppgjörs á skuld eigandans við hann. Samkvæmt því ber að viðurkenna kröfu sóknaraðila um úthlutun á einni milljón króna af uppboðsandvirðinu, en það er hámarksfjárhæð þess tryggingarbréfs. Málskostnaður í héraði og kærumálskostnaður á að falla niður.

Úrskurður héraðsdóms Reykjavíkur 22. janúar 1993.

I.

Mál þetta var tekið til úrskurðar 12. janúar sl. að loknum munnlegum málflutningi.

Sóknaraðili er Sverrir Sigurjónsson, kt. 120649-3379, Reykjavík.

Varnaraðili er skilanefnd Verðbréfasjóðs Ávöxtunar hf., Reykjavík.

Sóknaraðili hefur krafist þess, að sér verði úthlutað af uppboðsandvirði Smiðjustígs 13, Reykjavík, 1.058.108 kr. skv. 3. veðrétti og 1.037.512 kr. skv. 4. veðrétti, allt ásamt vöxtum og málskostnaði skv. gjaldskrá LMFÍ.

Af hálfu varnaraðila er þess krafist, að staðfest verði frumvarp uppboðshaldara að úthlutunargerð, dags. 17. febrúar 1992, varðandi eignina Smiðjustíg 13, Reykjavík.

Þá er krafist málskostnaðar að skaðlausu skv. gjaldskrá LMFÍ að viðbættum virðisaukaskatti. Þess er krafist, að dráttarvextir, sem falla á málskostnað, leggist við höfuðstól málskostnaðar á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn tólf mánuðum eftir upphafsdag vaxta.

II.

Málsatvik eru þau helst, að með tryggingarbréfi, dags. 29. september 1989, veðsetti Ból hf. Búnaðarbanka Íslands fasteignina Smiðjustíg 13 með 4. veðrétti til tryggingar öllum skuldum og fjárskuldbindingum félagsins við bankann, að upphæð samtals 1.000.000 kr., auk vaxta, verðbóta og annars tilgreinds kostnaðar.

Hinn 15. maí 1991 fór fram nauðungarsala á fasteigninni Smiðjustíg 13, Reykjavík, en hún var þinglesin eign Bóls hf. Eignin var slegin hæstbjóðanda, varnaraðila, á 8.000.000 kr.

Hinn 19. nóvember 1991 lýsti sóknaraðili kröfu í uppboðsandvirðið. Meðfylgjandi kröfulýsingu var sögð yfirlýsing frá Búnaðarbanka Íslands, dags. 11. júlí 1991. Að öðru leyti var í kröfulýsingunni vísað til uppboðsbeiðni Búnaðarbanka Íslands.

Með kröfulýsingu, dags. 20. nóvember 1991, gerði sóknaraðili kröfu í uppboðsandvirðið sem handhafi tryggingarbréfs á 3. veðrétti eignarinnar. Meðfylgjandi var frumrit tryggingarbréfs ásamt víxli.

Tryggingarbréf þetta var út gefið 8. september 1989 af Bóli hf. til Jónasar Sigurðssonar til tryggingar skaðlausri greiðslu á víxilskuldum við hann, allt að 1.000.000 kr.

Hinn 4. desember 1991 gerði uppboðshaldari svohljóðandi frumvarp að úthlutunargerð vegna uppboðsverðs eignarinnar:

Fasteignagjöld	kr. 325.520
Byggingarsjóður ríkisins, 1. og 2. veðr.	— 781.068
Steingrímur Þormóðsson hdl., 3. veðr.	— 1.058.108
Búnaðarbankinn, 4. veðr.	ekkert
Helgi Sigurðsson hdl., 5. veðr.	— 2.298.274
Ólafur Axelsson hrl., 6. veðr.	— 3.537.030
Samtals	<u>kr. 8.000.000</u>

Frestur til að mótmæla frumvarpinu var veittur til 13. desember 1991.

Með bréfi, dags. 11. desember 1991, mótmælti varnaraðili úthlutun skv. 3. veðrétti, en varnaraðili hafði ekki fengið kröfu sína að fullu greidda af uppboðsandvirðinu. Á grundvelli þeirra mótmæla gaf uppboðshaldari út nýtt frumvarp, dags. 17. febrúar 1992, þar sem kröfu sóknaraðila skv. 3. veðrétti var hafnað. Ákveðið var að taka frumvarpið fyrir í uppboðsrétti 24. febrúar 1992. Þann dag komu fram mótmæli Steingríms Þormóðssonar gegn frumvarpinu, og var þá ákveðið að reka um ágreininginn sérstakt uppboðsréttarmál.

Ágreiningsmál þetta var þingfest hjá borgarfégetaembættinu 19. maí 1992 og þá ákveðið, að Sverrir Sigurjónsson væri sóknaraðili, en skilanefnd Verðbréfasjóðs Ávöxtunar hf. væri varnaraðili.

Mál þetta fluttist til héraðsdóms Reykjavíkur 1. júlí 1992, sbr. 2. mgr. 97. gr. laga nr. 90/1991.

Samkvæmt því, sem upplýst er í gögnum málsins, mun sóknaraðili hafa haft í hyggju að kaupa eignina Smiðjustíg 13 af varnaraðila eftir uppboðið.

Átti hann að greiða eignina m. a. með yfirtöku skulda Bóls hf. við varnaraðila sem og lögveða og þeirra skulda, sem nutu veðréttinda á undan varnaraðila.

Í fundargerð varnaraðila, sem liggur frammi í málinu, dags. 19. júní 1991, segir m. a., að SS (þ. e. sóknaraðili) muni greiða upp veðskuld við Búnaðarbankann í dag eða á morgun og skuld við Jónas Sigurðsson fyrir 30. júní 1991.

Í fundargerð frá 25. júní 1991 segir m. a., að búið sé að greiða skuld að baki tryggingarbréfi Jónasar Sigurðssonar, og sýni sóknaraðili frumrit þess á fundinum. Búnaðarbankanum sé enn ógreitt.

Í málinu er óumdeilt, að samningum aðila um kaup sóknaraðila á fast- eigninni Smiðjustíg 13 var rift án mótmæla af hans hálfu.

Með úrskurði fúðgetaréttar Reykjavíkur 5. maí 1992 var hafnað kröfu sóknaraðila þess efnis, að hann yrði settur inn í umráð yfir tryggingarbréfi hvílandi á 4. veðrétti í Smiðjustíg 13 í vörslu Búnaðarbanka Íslands.

Sóknaraðili reisir kröfur sínar í máli þessu á því, að hann hafi goldið þá fjárhæð, sem hann greiddi Búnaðarbanka Íslands vegna skulda Bóls hf. við bankann til að gæta réttmætra hagsmuna sinna skv. samkomulagi sínu og varnaraðila. Sóknaraðili hafi greitt bankanum 1.037.512 kr. í ágúst 1991 inn á tékkareikning nr. 27100. Sama hafi gilt um greiðslu á skuld Bóls hf. við Jónas Sigurðsson, eiganda tryggingarbréfs á 3. veðrétti eignarinnar.

Sóknaraðili telur, að þar sem hér hafi verið um greiðslu á veðskuld að ræða, eigi hann endurkröfurétt fyrir þeim fjárhæðum, sem hann greiddi, sem njóti sama veðréttar og tilsvareandi veðskuld naut. Hann eigi því rétt á að fá greitt af uppboðsandvirðinu í samræmi við það. Sóknaraðili staðhæfir, að skuld Bóls hf. við bankann og Jónas Sigurðsson hafi verið raunverulegar veðskuldir, þótt um tryggingarbréf hafi verið að ræða, þar sem bankinn og Jónas Sigurðsson hefðu krafist úthlutunar af uppboðsandvirðinu, ef sóknaraðili hefði ekki greitt þeim. Þá hefði varnaraðili orðið að greiða veðskuldina við Búnaðarbanka Íslands, hefði sóknaraðili ekki innt þá greiðslu af hendi. Með því að sóknaraðili hafi greitt veðskuldina, eigi hann ákveðinn frátökurétt.

Af hálfu varnaraðila er á því byggt, að söluáform varnaraðila til sóknaraðila á fasteigninni tengist máli þessu ekki á neinn hátt. Hér beri einvörðungu að skera úr um það, hvort að baki tryggingarbréfi á 3. og 4. veðrétti Smiðjustígs 13 séu raunverulegar kröfur eða ekki. Telji sóknaraðili, að hann eigi endurkröfurétt á varnaraðila, eigi hann að leita réttar síns með venjulegu einkamáli.

Sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á tengsl Jónasar Sigurðssonar við víxil þann, sem lýst hafi verið. Ekki komi fram nein áritun á víxlinn um, að hann hafi verið innleystur af útgefanda, né heldur upphæð. Þá komi fram

í yfirlýsingu Jónasar Sigurðssonar á dskj. nr. 22, að sóknaraðili sé að greiða skuld Bóls hf., án þess að gerð sé grein fyrir því, hvort sóknaraðila hafi borið að greiða skuldina. Byggja verði á þeirri meginreglu veðréttar, að greiði þriðji maður skuld, sem tryggð sé samkvæmt tryggingarbréfi, falli veðrétturinn niður, nema hann hafi verið að vernda réttmæta hagsmuni sína. Þá tryggi bréfið aðeins skuld að fjárhæð allt að 1.000.000 kr., og beri því ekki að úthluta af uppboðsverðinu umfram þá fjárhæð.

Um tryggingarbréf á 4. veðrétti komi aðeins fram í yfirlýsingu Búnaðarbankans, dags. 21. júlí 1991, að skuldin sé upp gerð. Ekki sé talað um framsal réttinda samkvæmt tryggingarbréfinu né heldur, hver það hafi verið, sem greiddi skuldina. Með því að krafan sé upp greidd, falli niður veðrétturinn samkvæmt tryggingarbréfinu, og beri því ekki að taka tillit til þess við úthlutun uppboðsandvirðis. Sóknaraðili hafi lagt fram í málinu greiðsluseðla, sem þó séu að mestu dagsettir eftir 21. júlí 1991. Verði því ekki séð, hvaða sönnunargildi þeir hafi í máli þessu.

Þar sem sóknaraðili hafi ekki með greiðslum þessum verið að verja réttmæta hagsmuni sína við uppboð eignarinnar Smiðjustígs 13, þegar hann greiddi umræddar skuldir, beri honum ekki að fá úthlutað af uppboðsandvirði eignarinnar.

Þá byggja varnaraðili á því, að sóknaraðili geri ekki kröfu til þess, að frumvarpi uppboðshaldara, dags. 17. febrúar 1992, verði breytt, þrátt fyrir það að kröfur hans yrðu teknar til greina.

Þá komi fram hjá sóknaraðila, að hann hafi greitt Búnaðarbanka Íslands til að gæta réttmætra hagsmuna sinna samkvæmt samkomulagi hans við varnaraðila. Hann hafi því greitt skuldina án allra tengsla við uppboðsmálið. Samkvæmt 36. gr. laga nr. 57/1949 falli veðskuldir niður af eign við nauðungaruppboð, og eftir standi krafa í uppboðsandvirðið. Komi til þess, að krafa sé greidd, eftir að uppboð hafi farið fram, stofnist ekki sjálfkrafa réttur til hlutdeildar í uppboðsandvirðið, heldur þurfi að fullnægja venjulegum formskilyrðum um framsal réttinda. Sóknaraðili hafi ekki fullnægt þessum skilyrðum, og af þeim sökum eigi hann engar kröfur til úthlutunar af uppboðsandvirði eignarinnar.

III.

Niðurstaða.

Eins og fram hefur komið, var fasteignin Smiðjustígur 13, Reykjavík, seld á nauðungaruppboði 15. maí 1991. Búnaðarbanki Íslands var aðili uppboðsins á grundvelli tryggingarbréfs, að fjárhæð 1.000.000 kr., hvílandi á 4. veðrétti eignarinnar. Með yfirlýsingu, dags. 11. júlí 1991, til uppboðshaldarans í Reykjavík kemur fram, að uppboðskrafa Búnaðarbanka Íslands

er að fullu greidd. Af þeim sökum kom ekki til úthlutunar til bankans af uppboðsandvirði eignarinnar.

Sóknaraðili telur, að þar sem hann hafi greitt skuld þá, sem hér um ræðir, taki hann við veðkröfu Búnaðarbanka Íslands og krefst úthlutunar á grundvelli hennar.

Í nefndri yfirlýsingu Búnaðarbanka Íslands segir, að skuld v/tékka-reiknings, sem grundvallaði uppboðsbeiðnina, og á grundvelli tryggingarbréfs með 4. veðrétti í Smiðjustíg 13 sé nú að fullu upp gert við bankann.

Þrátt fyrir það að nú sé liðið hátt á annað ár, frá því að yfirlýsing þessi var gefin út, hefur sóknaraðili ekki lagt fram í málinu gögn, er sýni, að hann hafi greitt umrædda kröfu. Þá hefur honum ekki tekist að fá afhent frumrit umrædds tryggingarbréfs eða á annan hátt að sýna, að það hafi verið framselt honum. Ber að hafna kröfu sóknaraðila um úthlutun af uppboðsandvirði eignarinnar á grundvelli tryggingarbréfs á 4. veðrétti þegar af þessari ástæðu.

Sóknaraðili hefur lagt fram frumrit tryggingarbréfs, út gefið til Jónasar Sigurðssonar, tryggt með 3. veðrétti í fasteigninni. Þá liggur frammi yfirlýsing, dags. 18. maí 1992, þess efnis, að sóknaraðili hafi greitt skuld Bóls hf. við Jónas Sigurðsson með 1.105.200 kr. og fengið í hendur tryggingarbréfið.

Umrætt tryggingarbréf, sem er nafnbréf, hefur ekki verið framselt sóknaraðila með áritun á bréfið. Þá kemur fram í yfirlýsingu Jónasar Sigurðssonar, að sóknaraðili hafi greitt skuldina 10. september 1991 og fengið bréfið afhent. Í fundargerð frá 25. júní 1991, sem sóknaraðili byggir á og áður hefur verið vísað til, segir hins vegar, að sóknaraðili sé búinn að greiða skuldina við Jónas Sigurðsson og sýni frumrit bréfsins á fundinum. Er því verulegt ósamræmi um þetta atriði, sem þykir veikja trúverðugleika yfirlýsingarinnar.

Umrætt tryggingarbréf var gefið út til að tryggja greiðslu á víxilskuldum Bóls hf. við Jónas Sigurðsson. Sóknaraðili hefur lagt fram í málinu víxil, að fjárhæð 900.000 kr., út gefinn og framseldan af honum, en samþykktan til greiðslu af Bóli hf. Af víxlinum verður hins vegar ekki ráðið, að um sé að ræða víxilskuld Bóls hf. við Jónas Sigurðsson. Verður því víxilskuld þessi ekki talin falla undir umrætt tryggingarbréf.

Svo sem hér hefur verið rakið, er hafnað kröfu sóknaraðila um úthlutun af uppboðsandvirði eignarinnar á grundvelli tryggingarbréfs skv. 3. veðrétti.

Samkvæmt þessari niðurstöðu ber að staðfesta frumvarp að úthlutun uppboðsandvirðis fasteignarinnar Smiðjustígs 13, Reykjavík, dags. 17. febrúar 1992.

Sóknaraðili skal greiða varnaraðila málskostnað, sem þykir hæfilegur 140.000 kr., þar með talinn virðisaukaskattur.

Valtýr Sigurðsson héraðsdómari kvað upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, Sverris Sigurjónssonar, í máli þessu er hafnað. Staðfest er frumvarp að úthlutun uppboðsandvirðis fasteignarinnar Smiðjustígs 13, Reykjavík, dags. 17. febrúar 1992.

Sóknaraðili greiði varnaraðila, skilanefnd Verðbréfasjóðs Ávöxtunar hf., 140.000 kr. í málskostnað, þ. m. t. virðisaukaskattur.
